

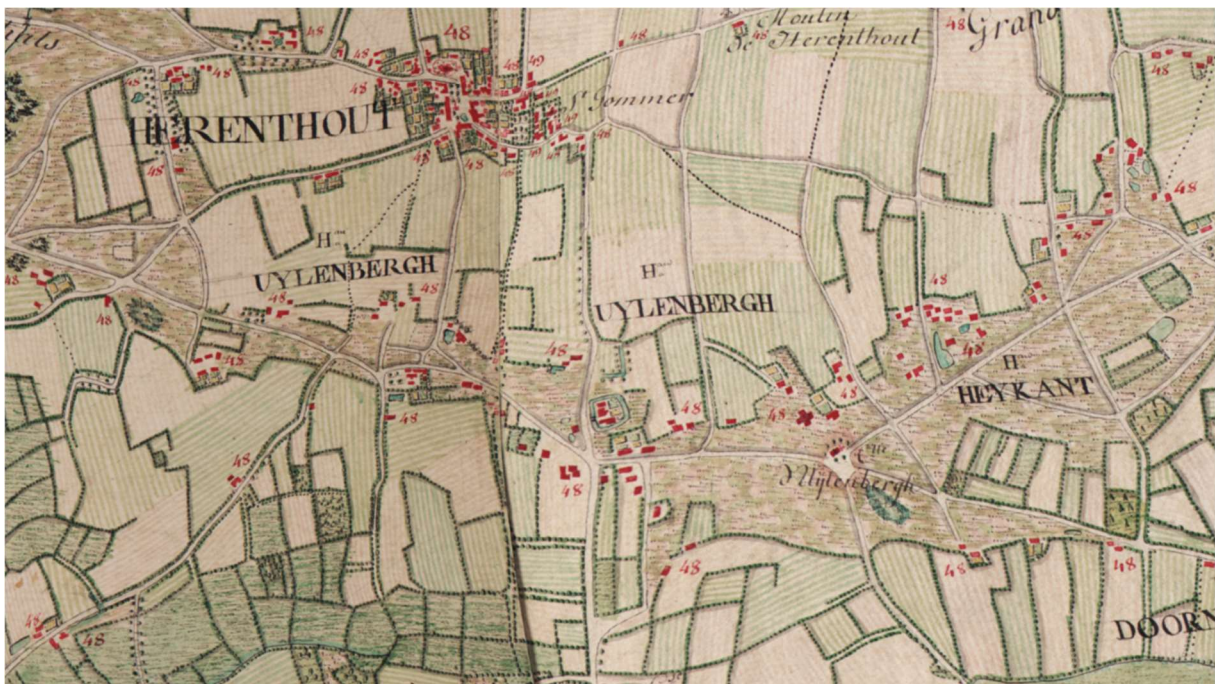

LAReS

Lowlands
Archaeological
Research
Service

Een nieuwbouw aan de Itegemse Steenweg te Herenthout Programma van Maatregelen

E.N.A. Heirbaut

Colofon

Titel: Een nieuwbouw aan de Itegemse Steenweg te Herenthout. Programma van maatregelen.

Auteur: Elly N.A. Heirbaut

Grafische illustraties/GIS: Elly N.A. Heirbaut

Rapportnummer: LAReS-rapport 152

Projectleider/veldwerkleider: Elly N.A. Heirbaut

Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service

Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

Publicatiedatum: februari 2019

Publicatieplaats: Halle-Zoersel

Illustratieverantwoording voorblad: Uitsnede uit de kaart van Ferraris (1771-1778)

© LAReS bvba. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

LAReS bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

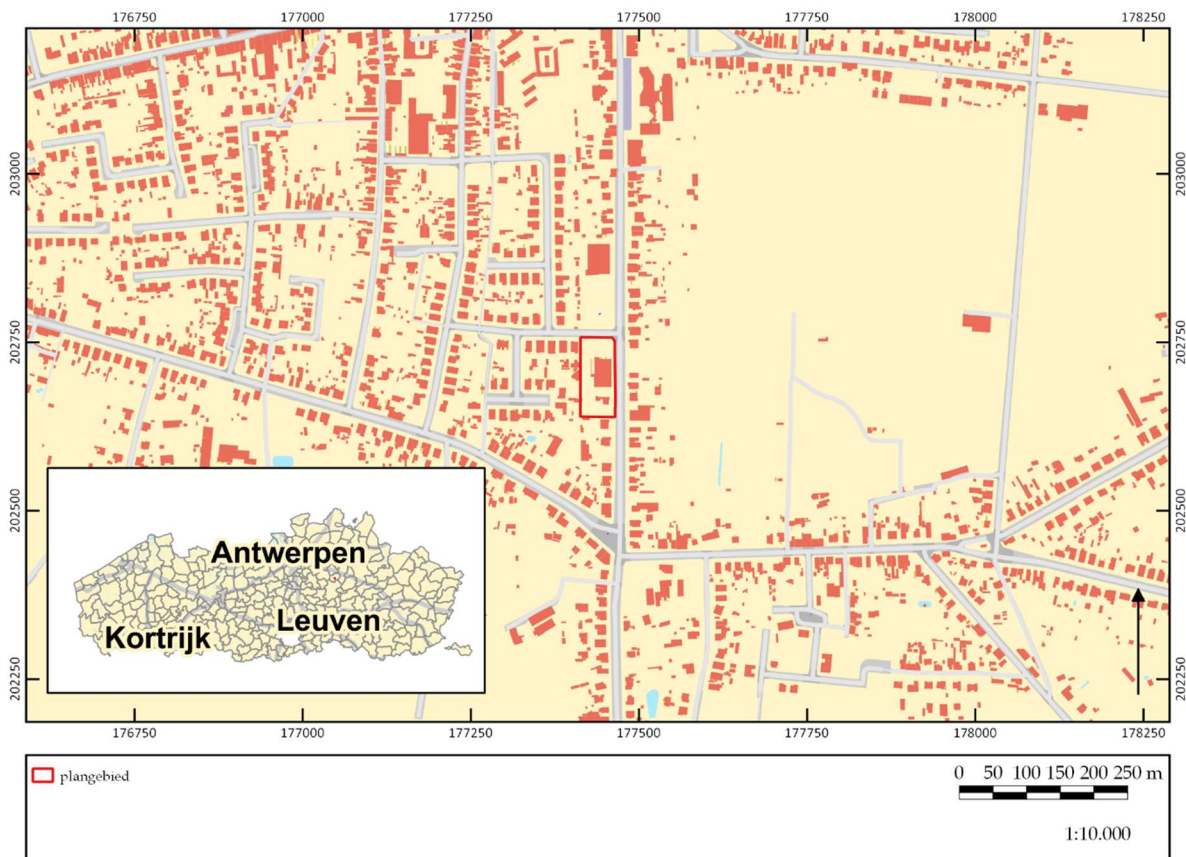
Deel II. Programma van Maatregelen

Inhoudsopgave

1 INLEIDING	4
1.1 RANDVOORWAARDEN	4
1.2 TECHNISCHE FICHE/ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	5
2 ONDERZOEKSVRAGEN	6
3 SAMENVATTING EN AANBEVELINGEN	7
3.1 IMPACT VAN DE WERKEN	7
3.2 KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL	9
3.3 AANBEVELINGEN	9
LIJST VAN FIGUREN	10

1 Inleiding

Het plangebied is gelegen op de hoek van de Sint-Gummarusstraat met de Itegemse Steenweg te Herenthout ter hoogte van de huisnummers 68, 70 en 72. Het terrein omvat drie percelen met een totale oppervlakte van ca. 6.073 m². Het grootste perceel, 551F2, is momenteel bebouwd met een winkel met bijhorende parking. Op het aanpalende perceel, 556K, bevindt zich momenteel een woning met tuin. Het laatste perceel, 556L, is onbebouwd en in gebruik als tuin die bij de woning hoort (fig. 1). De opdrachtgever heeft de intentie om de bestaande winkel met parking en de bestaande woning volledig te slopen en op te breken om nadien een nieuwe en grotere winkel met bijhorende parking op te trekken.

Figuur 1. Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied. ©LARES

1.1 Randvoorwaarden

nvt.

1.2 Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site	Itegemse Steenweg 68/70/72	
Ligging	2270 Herenthout, Itegemse Steenweg	
Kadastrale gegevens	Herenthout, 2 ^{de} afdeling, sectie E, percelen 551F2, 556K en 556L.	
Bounding Box	X	Y
	177295,805	202614,791
	177581,889	202614,791
	177295,805	202788,073
	177581,889	202788,073
Onderzoek	Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek	
Projectcode	2018K284	
Uitvoerders/actoren	Elly N.A. Heirbaut, LAReS	
	Caroline Dockx, LAReS	
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162	
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing	
Termijn	januari/februari 2019	
Geplande ingreep	Het optrekken van een nieuwe winkel met bijhorende parking.	
Totaal oppervlakte plangebied	ca. 6.073 m ²	
Totaal oppervlakte geplande werken	ca. 6.073 m ²	
Geldende wetgeving en voorwaarden	Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3.000 m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.	
Randvoorwaarden	zie paragraaf 1.1	
Doelstelling	Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.	
Thesaurus	Archeologienota, bureauonderzoek	

2 Onderzoeksvragen

In het kader van dit bureauonderzoek zijn van tevoren enkele vragen geformuleerd waarop het onderzoek antwoord tracht te vinden.

1. Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorische potentieel van het terrein?
2. Welke archeologische sites zijn bekend in of nabij het projectgebied?
3. Wat is de landschapshistoriek/evolutie in gebruik van het terrein?
4. Wat is de impact van de geplande werken?
5. Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende informatie op of is er aanvullend vooronderzoek (al dan niet met ingreep in de bodem) nodig? In het laatste geval: welke methode levert het meeste informatie op?

Voor de resultaten van de verschillende onderdelen van het bureauonderzoek wordt hier volstaan met te verwijzen naar hoofdstuk 5 van het eerste deel van de archeologienota. In het volgende hoofdstuk wordt een samenvatting gegeven van het bureauonderzoek.

3 Samenvatting en aanbevelingen

Om in te kunnen schatten wat het archeologisch en cultuurhistorisch potentieel van het plangebied is, zijn de historische kaarten, de bodem- en geo(morfo)logische kaarten en luchtfoto's bekeken en zijn verschillende inventarissen (waaronder de CAI) en historische/archeologische bronnen geraadpleegd. Hieruit is gebleken dat in en direct rond het plangebied amper archeologische en cultuurhistorische waarden bekend zijn.

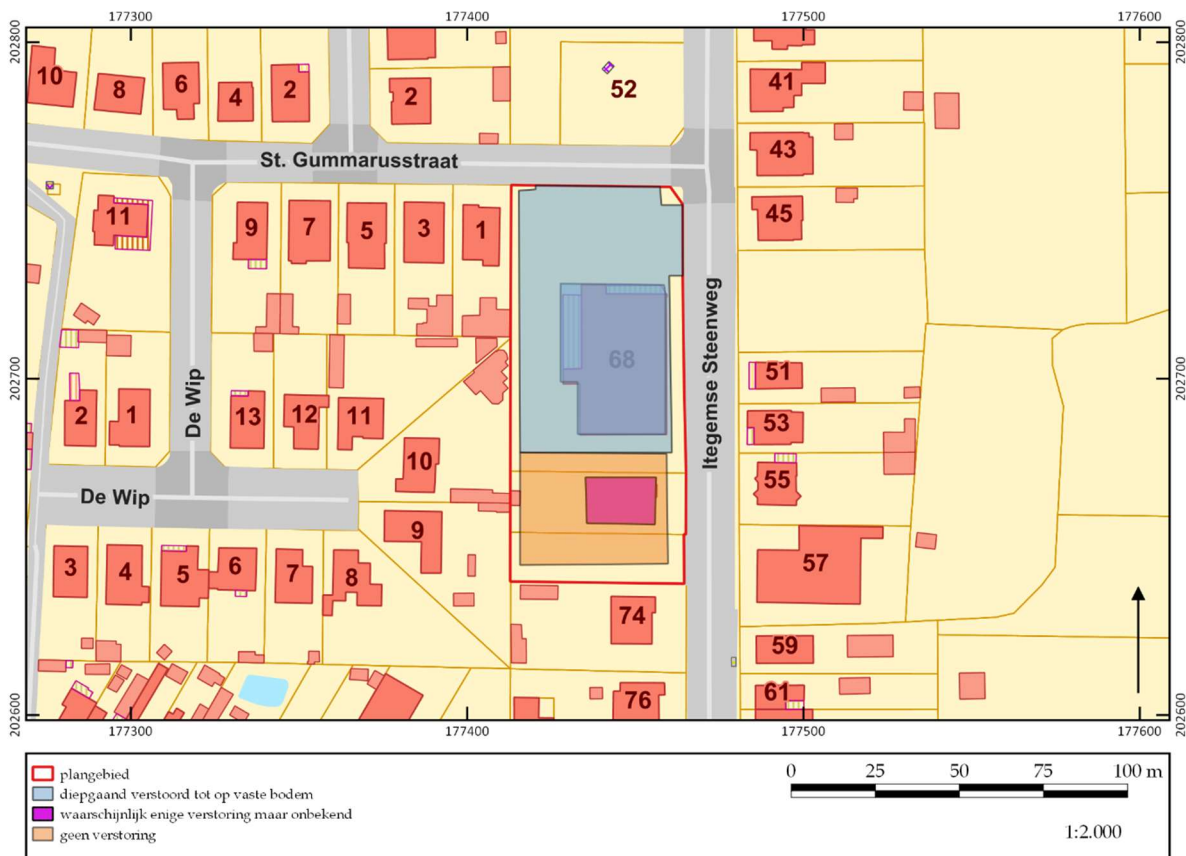
Op basis van het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied gelegen is op een ondergrond bestaande uit tertiaire zandige sedimenten. Deze komen voor tot ca. 1,2 m -mv. Tijdens de laatste ijstijd zijn hierop zandige en lemige sedimenten afgezet waarin een matig droge lemige zandgrond met diepe antropogene humus A-horizont is ontwikkeld. Het terrein ligt ten noorden van enkele kleinere waterlopen, maar is vrij vlak en gelegen op een hoogte tussen 11,2 en 11,9 m +TAW. Historisch gezien is de ontwikkeling van Herenthout te plaatsen in de hoge middeleeuwen, maar de vondsten en meldingen wijzen enkel op resten vanaf de late middeleeuwen.

Vanuit de historische kaarten is gebleken dat het grootste gedeelte van het plangebied in de laatste eeuwen als landbouwgrond is gebruikt. Enkel op het zuidelijke gedeelte is bebouwing gekarteerd. Het noordelijke gedeelte is pas in de 20^e in gebruik genomen voor bebouwing.

3.1 Impact van de werken

Het plangebied was historisch gezien - met uitzondering van het zuidelijke gedeelte dat bebouwd was - in gebruik als akker. Dit wordt ook aangetoond door de bodemkaart die een plaggenbodem in het noordelijke gedeelte van het terrein karteert. Plaggendekken zijn gevormd vanaf de 14^e eeuw. Door de moderne landbouwtechnieken zal de toplaag (ploeglaag) van de plaggenbodem reeds verstoord zijn, hoewel dit niet heel diepgaand geweest zal zijn.

In de loop van de 20^e eeuw is ook dit gedeelte bebouwd. Vanaf dan staat er op de twee zuidelijke percelen een woning met verhardingen en grote tuin; op het noordelijke perceel is een winkel gebouwd met parking die het volledige oppervlak van dit perceel innemen. Voor het aanleggen van de winkel en parking is de bodem tot op de vaste ondergrond afgegraven. Hierop zijn vervolgens de funderingen gelegd. Plaatselijk is de bodem dieper vergraven voor de aanleg van de loskade. Plannen van de woning zijn niet voorhanden; er is dus niet bekend of deze nog onderkelderd is. Wel kan aangenomen worden dat de funderingsmuren tot op de vaste bodem reiken.

Figuur 2. Overzicht van de verstoorde en niet verstoorde zones. ©LARES

Nadat de woning en de winkel met parking volledig zijn gesloopt, wordt een nieuwe winkel met parking opgetrokken. Voor de parking zal niet dieper gegraven worden dan de huidige verstoringen op het noordelijke perceel; op de twee zuidelijke percelen zal de bodem voor de aanleg van de parking worden afgegraven tot op de vaste bodem waarna er een stabiliserend pakket in wordt aangebracht en daarna de verharding wordt gelegd.

De nieuwe winkel wordt grotendeels gebouwd ter plaatse van de huidige winkel en de woning. Dit betekent dat de bodem hier reeds verstoord is. De fundering voor de winkel wordt gelegd op vaste bodem. De delen van het terrein waar de winkel zal komen maar die nu nog niet bebouwd zijn, zullen ook afgegraven worden tot op de vaste bodem voor het kunnen leggen van de fundering. In de stroken langs de bebouwde zones wordt groen voorzien. In figuur 24 is een overzicht gegeven van de zones waar gebouwd zal worden en die ofwel verstoord ofwel niet verstoord zijn.

Concreet betekent dit dat het grootste oppervlakte van het plangebied reeds diepgaand is verstoord en dat de geplande werken hier geen impact meer zullen hebben. De enige locatie waar de impact op de afgedekte bodem groot zal zijn, bevindt zich rondom de woning met huisnummer 70. Hier hebben nog geen graafwerken plaatsgevonden en kan er dus vanuit gegaan worden dat de bodem onder het plaggendek nog min of meer intact zou kunnen zijn. Deze onverstoorde zone wordt in figuur 24 in het oranje weergegeven, en heeft in totaal een oppervlakte van ca. 1.100 m². Dit is echter niet in één groot vlak gelegen maar is verdeeld over een strook aan de voorkant van de woning, twee stroken langs de zijkant en de tuin aan de achterkant

van de woning. Als er dan ook nog vanuit wordt gegaan dat in de zone aan de voorkant van de woning de nutsleidingen zijn aangelegd, dan wordt het onverstoord oppervlak nog wat kleiner (ca. 1.000 m², gelegen ten zuiden en ten westen van de woning).

3.2 Kennisvermeerderingspotentieel

In de omgeving is op dit moment nog maar weinig bekend van het menselijk wonen en handelen in de periode vanaf de steentijd tot de 18^e eeuw; gravend onderzoek is nog maar weinig uitgevoerd. Echter, als naar de reeds uitgevoerde grondwerken binnen het plangebied wordt gekeken, dan kan geconcludeerd worden dat het grootste gedeelte van het nieuw te bebouwen oppervlak reeds diepgaand verstoord is. De kans dat hieronder nog archeologische resten te vinden zijn, is nagenoeg uitgesloten aangezien ten tijde van de bouw van de huidige Aldi en parking geen rekening is gehouden met archeologie en de bouwput en het omringende terrein ongetwijfeld tijdens de bouw ook is betreden met zware machinerie. Hierdoor is de bodem (en eventuele archeologische resten) zwaar verstoord en levert dit geen kennisvermeerderingspotentieel op.

Hoewel niet bekend is of de woning onderkelderd is, is wel zeker dat de funderingen van deze woning tot op de vaste bodem zullen reiken. Bij het bouwen van deze woning zal bovendien ook geen rekening zijn gehouden met archeologisch onderzoek, waardoor aangenomen kan worden dat bij het bouwen van de woning de bodem hier toch in enige mate verstoord zal zijn geworden.

De zone ten zuiden en ten westen van de woning die momenteel nog onverstoord is maar die wel diepgaand verstoord zal worden, vormt niet één groot vlak en is bovendien beperkt in oppervlak. Nader onderzoek kan mogelijk archeologische resten opleveren, maar omdat de mogelijkheden voor toekomstig onderzoek zeer beperkt zijn (gezien het feit dat het plangebied aansluit op een tamelijk recente woonwijk, waar in de toekomst geen grootschalige werken meer gepland zijn), zullen deze resultaten meer vragen opwerpen dan beantwoorden. Hoewel er dus wel sprake is van een archeologisch potentieel, wordt het kennisvermeerderingspotentieel voor deze locatie om de aangehaalde redenen dan ook eerder als klein beschouwd.

Vanuit een kosten-batenanalyse is verder archeologisch onderzoek dan ook niet interessant bevonden.

3.3 Aanbevelingen

Vanuit het bureauonderzoek wordt besloten dat het te ontwikkelen gebied al grotendeels diepgaand is verstoord. De zone die nog niet verstoord is maar wel ontwikkeld gaat worden en daardoor diepgaand verstoord zal worden, is klein in oppervlakte en versnipperd rondom de huidige woning. Hierdoor is het kennisvermeerderingspotentieel als klein beoordeeld. Er wordt daarom ook aanbevolen om het terrein vrij te geven voor de toekomstige ontwikkeling en geen verder archeologisch onderzoek uit te voeren.

Om deze reden is dan ook geen programma van maatregelen geschreven.

Lijst van figuren

projectcode	fig.nr.	type	onderwerp	schaal origineel	schaal afbeelding
2018K284	1	kadasterkaart	aanduiding van plangebied op GRB	1:10.000	1:10.000
2018K284	2	analysekaart	overzicht van de verstoorde en niet verstoorde zones	nvt	1:2.000